

Dags att värna om lodjuren

Ett lodjur vid Klarälven äter på sitt slagna rådjur.

Den svenska lodjurspopulationen är på nedgång – igen. Under ett sekel har lodjuren gång på gång ”förvaltats” så att myndigheterna har behövt fridlysa arten. Det finns många omständigheter som borde få försiktighetsprincipen att vara vägledande när det gäller skötsel av lodjursstammen – såsom brister i inventeringen av hur många lodjur som finns i landet, variationer i reproduktionen, artens uppenbart stora känslighet för jakt och att jakt bedrivs under parningstiden.

Jakten var nära att utplåna lodjuret i Sverige under 1800-talet. Först 1928 fridlystes lodjuret. Därefter ökade stammen så sakteliga men under 1980-talet skedde åter en kraftig nedgång. Lodjuret var i stort sett borta från landet igen söder om Mälardalen. Arten fridlystes på nytt, först utanför renskötselområdet 1986 och sedan i hela landet 1991. Kanske fanns då bara ett par hundra individer kvar totalt, enligt Naturvårdsverket. Kring sekelskiftet nio år senare, växte återigen lodjuret i antal och en försiktig beräkning gav vid handen att det fanns närmare 2000 lodjur motsvarande

336 familjegrupper. Från 1997 tilläts jakt på nytt, främst i norrlandslänen. På bara sex år, från 1998 till 2004, halverades lodjursstammen i Norrland och i övriga Sverige skedde också en minskning, men inte lika påtaglig som i norr.

Trenden är fortfarande nedåtgående, även om en försiktig etablering just nu pågår i Götaland. Vid förra vinterns inventering (2013) hade vi 197 lodjursfamiljer i hela landet och jakten stoppades i princip helt.

Denna så kallade ”förvaltning” har alltså gång på gång orsakat att man har blivit tvungen att fridlysa lodjuret. Sedan Sverige

blev EU-medlem gäller att lodjuret hör till de arter som enligt EU:s naturskyddslag ska vara strikt skyddade.

Det finns flera faktorer som kan mana till större försiktighet i hanteringen av denna art:

- Lodjursstammen är uppenbart mycket känslig för jakt.
- Varje gång de skjuts ned till ett litet antal, kan det medföra förlust av genetisk variation i populationen.
- En liten population blir generellt mer sårbar.
- Lon har också variationer i sin reproduktion. Varje hona föder inte ungar varje år. En möjlig förklaring är att lodjursungarna har en ovanligt lång ”lärotid” med sin mamma, vilket gör att honan kanske inte går i brunst varje år.
- Att jakten på lodjur bedrivs under artens parningstid måste rimligen också vara menligt för dess fortplantning.
- Lodjuret kan drabbas av skabb.
- En fungerande förvaltning av rovdjursstammen kräver också säkra inventeringsre-

sultat. De inventeringsmetoder som används i dag har en del systemfel som kan resultera i felaktiga slutsatser om hur stor lodjurspopulationen är. Läs mer om metoderna på nästa uppslag.

En annan felkälla vad gäller uppskattningen av landets lodjurspopulation är att det fattas inventeringsresultat vid de senaste åren för stora områden – dvs ingen inventering är gjord på dessa ytor på grund av snöbrist och/eller personalbrist, enligt länsstyrelsernas uppgifter. Detta leder till mer eller mindre kvalificerade gissningar om lodjurens antal.

LÄNSSTYRELSENA MÅSTE UTGÅ från kvalitets-säkrade uppgifter i sina bedömningar. Stora skillnader visar sig mellan olika aktörers syn på inventeringsresultaten, när man jämför myndigheternas beviljade tilldelning och jägarnas begärda jakt på lodjur. Trots en minskande lodjurspopulation har man från jägarförbunden under de senaste åren gång på gång begärt att få skjuta betydligt fler lodjur i det mellersta förvaltningsområdet än de tilldelade antalen på licens.

I Jämtlands län tillämpades i år naturvårdens viktiga regel: försiktighetsprincipen. Länsstyrelsen konstaterade att man inte uppnådde den för länet beslutade miniminivån av föryngringar och därmed tilläts inte någon lodjursjakt i Jämtland denna vår. Man vinnlade sig om att uppfylla kravet på lodjursföryngringar som Sverige åtagit sig och avstyrkte jakt på lodjur där så behövdes.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län kunde vid årets inventering konstatera 21 familjegrupper, varav fyra gemensamma med intilliggande län. Mellersta rovdjursförvaltningsområdet uppfyllde som helhet inte miniminivån för antalet lodjursföryngringar.

Men då Gävleborgs län hade en föryngring mer än vad länsstyrelsens viltförvaltningsdelegation beslutat som förvaltningsnivå i länet och fler föryngringar än länets miniminivå, kunde enligt reglerna Naturvårdsverket gå in och bevilja licensjakt, vilket de gjorde för sex lodjur i detta län. En överklagan från Djurens rätt stoppade den jakten.

TEXT OCH FOTO: HANS RING

Läs mer: 2013 Naturvårdsverket, Rovdata mars: "Lodjur - Områdesinventering", "Lodjur - Snoking" och "Lodjur - Avståndskriterier"; Vilt och Fisk, Fakta nr 5/2009: "Inventering av lodjur - felkällor och naturlig variation"; Viltskadecenter 30/1 2014: "Resultat från inventering av lodjur i Sverige vintern 2012-2013"